

Araştırma Makalesi

Egemenliğin Sınırlarından, Göçmenlik ve Umudun Filtre¹ Sınırlarına

Osman Özarlan²

Öz

Bu çalışma genel olarak sınırlar, özel olarak da modern dünyanın kuruluşu ile birlikte sınırların tanımı ve niteliğine ilişkin yaşanan değişimlere ilişkindir. Göç çalışmaları, temelde sınırı geçmiş ya da geçememiş insanların göçmen(lik) durumları üzerine yoğunlaştığından, bu çalışmada, asıl adaletsizliğin, çatışmanın yaşandığı ve hegemonya ilişkilerinin değişik bağlamlarda görünür olduğu, sınır ve sınır bölgesi konuları, bir literatür taraması üzerinden ele alınmaya çalışılacaktır. Sınır mefhumu, Ortaçağ'dan çıkışın en önemli siyasal araçlarından birisi olarak, yalnızca modern devletin sınırlarını değil, aynı zamanda egemenliğin sınırlarını da belirleyerek, egemenliği de tanımlamıştır. Akabinde, belirli sınırlar belirli aidiyetlerin ve kimliklerin oluşmasını hızlandırmış böylelikle, ulus devletler ve vatandaşlık bilincinin ortaya çıkmasını daha da kolaylaştırmıştır.

Öte yandan, egemenlik, ulus devlet/vatandaş gibi kategorilerin ötesinde, modern dünyanın sınırlandırılması, modern insanın düşüncesini kartografik hale getirmiş, mental dünyanın da belirli sınırlar içinde belirli pozisyonlara yerleştirilmesini/yerleşmesini kolaylaştırmıştır.

Dünyanın neo-liberal dönüşümü ile birlikte, sınırlar; göçmenlik, terörizm, vatandaşlık, mültecilik, egemenlik gibi pek çok toplumsal kategoriyi belirli ya da belirsiz hale getiren, onu kuran, bozan, hareketli ve görünmez hatlara, alanlara dönmüş, tüm bu müphemlikler içinde sınır denilen şeyin, ne olduğu da belirsizleşmiştir. Dolayısıyla bu çalışmanın bir diğer konusu da, sınır denilen bu belirsizlik alanının güncel olarak ne türden ilişkileri inşa etmeye çalıştığını açıklamaya çalışmak olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sınırlar, egemenlik, ulus devlet, vatandaşlık, göçmenlik.

¹ Filtre/Membran kavramı, Michael Kearney (2004) tarafından kullanılmıştır.

² Dr., Başkent Üniversitesi Sosyoloji Bölümü - BÜGAM, e-mail: osmanozarlan@gmail.com ORCID NO: 0000-0001-6073-3140

Research Article

From the Borders of Sovereignty to the Filter Borders of Hope and Immigration

Abstract

This study is about borders in general and the changes in the definition and functions of borders with the establishment of the modern world in particular. Since migration studies mainly focus on the (im)migrant(ion) status of people who have crossed or not crossed the border, in this study, border and border region issues, where the real injustice, conflict and hegemony relations are visible in different contexts, will be discussed through a literature review. The concept of border, as one of the most important political tools of the Middle Ages, defined not only the borders of the modern state, but also the sovereignty by determining the borders of sovereignty. Subsequently, certain borders facilitated the formation of certain belongings and identities, thus facilitating the emergence of nation-states and citizenship consciousness

On the other hand, the delimiting of the World by borders, beyond the categories of sovereignty, nation-state/citizenship, made have modern mentalities located in the spectacles of cartographic gaze. This positioning, also, made it easier for the modern mental world to settle within certain borders.

With the neo-liberal transformation of the world, borders have turned into moving and invisible lines and areas that make many social categories such as immigration, terrorism, citizenship, refugee, sovereignty specific or indefinite, establishing and distorting them, and in all these ambiguities, what is called a border has become unclear. Therefore, another subject of this study will be to try to explain what kind of relations this area of uncertainty, called the border, is currently trying to build.

Keywords: Borders, sovereignty, nation state, citizenship, immigration.

Giriş

Bilindiği üzere, göç çalışmaları, büyük oranda sınır deneyimini atlayarak, çoğunlukla, sınırı bir şekilde geçmiş ya da geçememiş, kişinin göçmenlik deneyimine, istihdam, yerleşim, hijyen, entegrasyon gibi bağlamdan bakar. Öte yandan, göç ve göçmenlik durumu ve bu durumlara bağlı, mağduriyetlerin büyük bir çoğunluğu zaten, bizzat bir hat olarak sınır, bir uygulama olarak sınır ve bir hegemonya, çatışma ve güç alanı olarak büyük oranda sınır bölgesinde gerçekleşir. Bundan dolayı, bu çalışma, göçmenlik meselesine sınır üzerinden odaklanmaya çalışacaktır.

Öte yandan, bu çalışma, niteliksel çalışmanın genel çerçevesini oluşturan, saha, mülakat, gözlem gibi yöntemlerle değil, varolan literatürün betimleyici bir şekilde tasnif edilmesi ve sınır kavramının tarihsel ve güncel anlamlarının/işlevlerinin ve bunların ilişkide olduğu, devlet, egemenlik, yasa gibi değişkenlerin ilişkisel bağlamda ele alınması üzerinden ilerleyecek.

Sınır denilen mekanizma, modern kurumlar içerisinde kökleri oldukça eskiye uzanan mekanizmalarından birisidir. Toplumların, devletlerin ve yerleşim birimlerinin, ticari, askeri, siyasi, diplomatik ve dolayısıyla insani ilişkileri çoğunlukla sınırlar ve sınırların koyduğu sınırlamalar üzerinden belirlenir.

Öte yandan, sınırlardan kimlerin ve nelerin hangi koşullarda geçeceği, kimin sınırlarının hangi gerekçeyle nereye kadar uzanacağı, egemenliğin, ticaretin, hukukun, dinin nüfuz alanının nereye nasıl uzanacağı, belirli coğrafi işaretler üzerinden, belirli sınırların içinde belirlenmeye çalışıldı. Ne var ki, sınırları aşmak için her zaman, dinsel, ticari, askeri ve gerekçeler bulundu ve gene dinsel (haçlı seferleri, cihad, mezhep savaşları), ticari (ipek yolu savaşları) askeri (Küba-ABD füze krizi) sebeplerle sınırlar tartışmaya açıldı, ihlal edildi ve savaşlar çıktı.

Ortaçağ sonrası kurulan modern dünyada, kartografinin gelişimi ve Avrupa'da sınırlar aracılığıyla kurulan egemenlik kavramının gelişmesiyle, siyaset, ulus devlet, ticaret ve egemenlik kavramının da sınırları ya da en azından sınırlarının neye göre çizileceğine ilişkin bir *nomos* gelişti.

Ulus devletler, vatandaşlık, göçmenlik vb.. kavramlar kapitalizmin neoliberal dönüşümüne kadar bu coğrafi *nomos* etrafında inşa edildi, tanımlandı. Öte yandan, 2000'li yıllardan itibaren yaşanan 9/11, ABD'nin Ortadoğu işgali, göçmenlik durumunun yeni bir kavimler göçü haline dönüşmesi gibi sebeplerden dolayı, sınırın ne olduğu, nerede olduğu, ne ile inşa edildiği, ne iş gördüğüne ilişkin tartışmalar yeniden başladı.

Dolayısıyla bu çalışmada öncelikle, modern dünyanın egemenlik ilişkilerinin *nomos*'u olan sınırların

ortaya çıkışı, sınırların ulus devlet ve vatandaşlık mefhumlarıyla ilişkisi, dünyayı sınırlandıran kartografik bakışın modern insanın mental dünyasına etkilerine bakılacaktır. Ardından, neo-liberal kapitalizm döneminde yaşanan değişikliklerle birlikte, sınırların ne olduğuna ilişkin tartışmalar, “*borderscape*” (sınırpeyzaj) (Perrera, 2007) tarafından imal edilen *borderscape*, “*biometric borders*” (biyometrik sınır), “*borderity*” (sınır kimlik), gibi kavramlar üzerinden değerlendirilecektir.

Nomos ve Kartografi

Modern dünyanın en önemli hukuk felsefesi kuramcılarında birisi olan Carl Schmitt'e (2003) göre, sınır denilen şey, iki devlet arasında bir hat olmanın ötesinde, modern siyasetin, hukukun, diplomasinin de sınırlarını kurar. Schmitt, sınır, egemenlik, modern hukuk, diplomasi gibi meseleleri ele aldığı çok bilinmeyen çalışması, *The Nomos of The Earth*'de, sınır mefhumunu, modern egemenliğin nomos'u olarak betimler. Dünya çapında mekânsal (territorial) düzen, Schmitt'e göre (2003), ortaçağ öncesi dönemden ortaçağa miras kalan ve egemenliği potestas ve *authoritas* olarak ikiye (Papa vs. Kral) bölen, meşruiyet sisteminin, ortaçağ ve sonrası dönemde yol açtığı savaşların, *Jus Publicum Europaeum*'a yol açması ile, hayırlı bir sonuca bağlanmıştır. *Jus Publicum Europaeum*, Schmitt'e göre teritoryal mekânsal düzenin soykütüğüdür ve 1492/1890 arasındaki savaşların sonucudur (Schmitt, 2003, s. 87). Bu dönemin sonucunda, ortaçağ ve öncesinin kalıntısı olan iktidarın ikili yapısı, sınır dokunulmazlığına tahvil edilmiş, müdahaleye kapalı bir egemenlik biçiminde somutlandırılmıştır. Böylelikle, oluşturulmuş, belirlenmiş sınırlar, yalnızca o sınırın içindeki egemeni değil, sınırın karşısındaki egemen(lik)i tanımayı da şart koşar. Sınır, iki ülkeyi birbirinden ayırmakla kalmaz, iki egemenlik alanı açar ve egemenlik alanlarını, (düşman bile olsalar) birbirlerine karşı hukuki olarak eşitler. Schmitt'e göre, sınırda temayüz eden bu *nomos* sayesinde toplum, rasyonalizasyon, hümanizasyon ve legalizasyon süreçlerinin içine girerken, devlet de, temellük, dağıtım ve üretim süreçlerini düzenleyebilir (Schmitt, 2003, s. 257).

Schmitt'in, *nomos* dediği bu düzenleme yasadan önce gelen bir toprağa el konulmuş olması gerçekliğinin, yani bir *teritory*'nin temellük edilmesi meselesinin bir şekilde çözüme kavuşturulmasıdır. Balibar (2002) bu temellük etme meselesinin üzerine konuşur ve temellükten sonraki adımda, sınırın hukuki hegemonik yapısından ziyade, sınır ile ulus-vatandaş arasındaki ilişkiye odaklanır. Balibar'a göre, ulusal sınırlar bir kez oluşturulduktan sonra, bir teritory'i işaretler, bir alanı sınırlandırır, bu sınırlar içinde bir aideyet kurar ve tüm bunların sonunda, sınırlar, vatandaş için dışsal sınırlar olmaktan çıkar, Balibar bu durumu, Fichte'nin *innere gerzen* kavramsallaştırmasından yola çıkarak, *içsel sınırlar* olarak ya da Adam Smith'e bir nazire olarak, *invisible borders* olarak tanımlar (Balibar, 2002, s. 78).

Hiçbir siyasi sınırın hiçbir zaman yalnızca iki devlet arasındaki sınır olmadığı ancak sınırların, her zaman üst belirleyen olduğu ve bu anlamda diğer jeopolitik bölünmeler tarafından onaylandığı,

çoğaltıldığı ve görelileştirildiği bir vakıdır. Bu özellik hiçbir şekilde tesadüfi değildir, içseldir. Gerçekleştirdikleri dünyayı yapılandırma işlevi olmasaydı, sınırlar ya olmazdı, ya da kalıcı olmazlardı (Balibar, 2002, s. 79).

Schimitt'te modern egemenliği, Balibar'da ulus devlet ve vatandaşı kuran sınırlar, Franco Moretti (2007) için, gündelik hayat ve öznelğin sınırlarını belirler. Sınırların görünmez olmasının ya da görmeyenler tarafından bile içselleştirilmesinin tarihini, edebi eserler, haritalar, grafikler ve ağaçlar üzerinden araştıran Moretti'ye göre, modernlik denilen bilgi biçimi, dünyayı metaforik düzlemde, haritalar, grafikler vb. araçlarla soyutlayıp, indirgerken, coğrafyayı da yavaş yavaş sınırlandırıp, küçültmüş, edebi kahramanların seyahatlerini sınırlandırmış, romanlardaki bitki örtüsünü zayıflatmış ve sonuç olarak kahramanların mental dünyalarını da tedrici olarak sınırlandırmıştır. Bu durum bir bakıma, Amitav Ghos'un "bir yer, öncelikle bir kişinin zihninde icad edilmedikçe, asla varolamaz" (Ghos, 1988, s. 27) dediği şeye denk düşer ve modern dünyanın, bilhassa mental bağlamda kuruluş hikayesine baktığımızda, sınır olgusu, yalnızca coğrafi/fiziksel, diplomatik, askeri ve hukuki bir mesele olarak değil, mental bir mesele olarak da, sanat ve edebiyat eserlerinden başlayarak, modern insanın bilincine sızmış, sınır mefhumunu, gündelik hayatın 'doğal' bir parçası haline getirmiştir.

Sınırın, devlet kurucu olmaktan ziyade, toplum kurucu bir mental çizgi olması durumu W. Lewis ve Karen E. Vigen (1997) tarafından metageography olarak tanımlanır: "İnsanların dünya hakkında, mekana ilişkin bilgilerini onlar aracılığıyla düzenledikleri : tarih, sosyoloji, antropoloji, ekonomi, siyaset bilimi ve hatta doğal tarih gibi çalışmalar, insan bilincinin bilinçsizce edinmiş olduğu yapılar[dır]" (Lewis & Vigen, 1997, s. 33).

Metacoğrafya düzleminin, modern insanın kolektif bilinçdışına kazınmasının nedeni ise modern insanın dünyaya bakmasının biçimlerinden birisi olan kartografik bakış açısının zamanla evrenselleşmesiyle ilgili. Picles'a göre, "kartografik bakışın ortaya çıkışı, mekanik felsefede maddenin uzamsallaşmasıyla, Descartes'ın mekanı geometrik olarak temsil ettirmesiyle ve erken modern resimde perspektifin icadı ile" (Picles, 2004, s. 31) ya da Hegel'in tarihi (önce ve sonra) ve toplumları (medenî/barbar) şeklinde istimlak etmesi (Mezzadra & Neilsen, 2011, s. 189) kartografik bakışın insani sonucudur, ondan beslenmiş ve onu büyütüştür.

SINIFlama

Dolayısıyla sınırın coğrafi/fiziki bir sınırlandırıcı olmaktan ziyade, modern mental dünya için metot kurucu işlevi pek çok düşünür (Simmel, 2009; Barth, 1979) tarafından sıklıkla vurgulandı. Kapitalizmin, kolonyal dönemde, harita yapıcılığı, dünyayı ölçeklendirme ve coğrafyayı başka bir temsil biçimi şeklinde kartografik hale getirmenin gelişmesiyle birlikte, dünyanın sınırları mekânsal olarak soyutlanırken, mental olarak da zihinlere işlendi. Dolayısıyla, kolonicilik yalnızca coğrafi değil, mental olarak da hazırlandı.

Marks'ın, sermayenin ilksel birikimi dediği dönemde gerçekleşen harita yapım çalışmaları, dünyanın ölçeklendirilerek soyutlanması, Gavin Walker (2011), kartografik bilginin ilksel birikimi olarak adlandırılıyor. Sermayenin ilksel birikimi döneminde, dünya kartografik olarak bölünmeseydi ve dünya çitlenerek temellük edilmeseydi, kapitalizm muhtemelen bu kadar cihanşümül hale gelemezdi. Bu bağlamda, Walker (2011), kapitalist toplumlarda kartografik semboller ve para arasındaki seçmeli yakınlığı genel eşitleyicilik kuramı üzerinden ele alır. Para piyasada, kartografik bilgi ise haridata genel eşitleyici olarak dolaşıma girer, ve bu sayede mekân ve metalar ölçülebilir hale getirilir.

Dolayısıyla, bir metod olarak sınır, modern dünyanın kuruluşunda oynadığı roller bakımından, Balibar'ın dediği gibi polisemik çokanlamlı bir mekanizmadır. *Nomos, vatandaşlık, temellük, piyasa ve üretim* gibi modern dünyanın önemli yapılarına etkilerinin yanında; sınır aynı zamanda “ulusun sembolik sermayesinin üretim yeri olarak, içeriği/dışarıyı belirleyen” Kearney'e (2004) bu bakımdan SINIFlayan (CLASSify) da bir mekanizmadır. Kearney'e göre, sınır yalnızca coğrafi değil aynı zamanda kültürel bir işaretleme biçimidir, bu durum onun ulusun sembolik sermayesini üretmesine izin verdiği gibi, sınırdaki filtreleme mekanizması ile içeriye geçecek, dışarıda kalacak olanı belirleyebilir bu sayede, sınırlar, sınıfların oluşmasında hem sosyal hem de maddi/mali olarak etkide bulunmaktadır Kearney'e (2004). Bu filtreleme sistemi dolayısıyla, SINIFlama etkisine sahiptir. Zira, kimlik kültürel olarak belirlenen bir kategori iken SINIF dengesiz bir şekilde dağıtılan değerler (value) alanında (field) bir ilişki ve pozisyondan başka bir şey değildir. Dolayısıyla, sınırda sınırlanan ve sınırlanmayan şey, emeğin ve metanın pazardaki fiyatını dengesiz ya da dengeli hale getireceği için, sınırlar, sınıfsal pozisyonları (dengesiz/düzensiz bir şekilde) sarsabilir ya da sağlamlaştırabilir (Kearney, 2004, s. 139).

Mezzadra ve Neilsen (2013) bu bakımdan sınırların yalnızca sınırlayıcı/tıkayıcı bir mekanizma değil, bir tür süzgeç gibi çalışan (sistemin ihtiyaç duyduğu emek, hammadde, sermaye, meta ve siyaset biçimlerinin geçmesine izin veren diğerlerine vermeyen) ve böylelikle kapitalist sistemin en önemli veçheleri olan para, meta, değer ... arasındaki dengenin tutturulması, ürünün fiyatının yüksek, hammaddenin ve emeğin değerinin alabildiğine düşük tutulmasını da sağlayan bir mekanizma olduğunu altını çizerler.

Sınırların Sınırları

Berlin Duvarı'nın çöküşü, 9/11 saldırısı, ABD'nin Ortadoğu işgali, Arap Baharı ve Afrika'daki kabile savaşlarına koşut olarak yaşanan küreselleşme biçimlerinin ardından (Appadurai, 1996) dünyanın değişik yerlerinde yaşanan değişik deneyimler, sınır kavramını esnetti, müphemleştirdi, yeni anlamlar ekledi, onun geleneksel coğrafi/fiziksel ve mental sınırlarını genişletti.

Böylelikle, Foucault'un (1984) dediği manada sınır daha *heterotopik* bir alan, Balibar'ın (2002) dediği manada da daha *polisemik* bir yer haline geldi. Balibar'a göre, sınırların bu polisemik/çok anlamlı yapısı, sınırların yalnızca iki komşu ülke arasındaki bir mesele olmaktan ziyade, global bir mesele olması ile ilgilidir. Dolayısıyla, Balibar'a göre, modern dünyanın sınırları her zaman global bir meseledir ve globalizmi sınırların kalkması üzerinden okuyan neo-liberal eğilim büyük bir yanılgı içindedir (Mezzadra & Nielsen, 2013). Zira, sınırlar kalkmaktan ziyade, daha seçici *biometric* (Amoore, 2006) bir hale gelmiş, daha değişkenleşmiş (Szary & Giraut, 2015) bu anlamıyla, sınır anti-demokratik durumun, bazı uluslara ve bazı etnik kimliklere karşı daha acımasızca uygulandığı mekanizmalara dönüşmüştür. Böylelikle sınırlar, artık çoklu/ çok katmanlı hale gelmiş (*multiplication of border*) (Szary & Giraut, 2015), sınır, yalnızca komşular için değil, onu ihlal etmeye çalışan kaçakçılar, onu aşmaya çalışan göçmenler için kimi zaman bir savaş kimi zaman da bir müzakere alanına dönüşmüştür. Sınırların bu çoklu anlamı, değişkenliği ve filtreleme işlevinden dolayı, yalnızca anlamları değil, yerleri (Örneğin, Filistin-İsrail) ya da sınır (lama) araçları da (örneğin, Türkiye-Suriye sınırı ve Meksika-Amerika sınırlarını belirleyen doğal coğrafi sınırların yerine duvar yapmak) mütemediyen değişmiştir.

Yıllar içinde, sınırların bu değişken, tartışmalı, çok katmanlı, çok anlamlı, çok fonksiyonlu müphemliğini anlaşılır kılmak için, aktivistler ve akademisyenler, geleneksel sınır tanımlarının sınırlarını aşarak, yeni kavramsallaştırmalar yapmaya çalıştılar. Suvendrini Perrera (2007) tarafından imal edilen *borderscape*³ (sınırpeyzaj) terimi bunlardan en fazla bilinen, kullanılan ve doldurulmuş/beslenmiş olanı.

Sınırpeyzaj yaklaşımı, göç ve sınır meselesine, belirli ve sabit bir sınır boyunun içinde ve dışındaki, devlet (lerin), egemenlik sorunsalı çerçevesinde bakan yaklaşımın tersine, sınırı değişken, çatışmalı, müzakereye açık, tamamlanmamış, bir müphemlik alanı olarak görür. (Brambilla & Jones, 2019) Zira, sınırpeyzaj durumu, modern devlet merkezli jeo-politik düzeni ve onun özcü, sabit ve tartışmasız sınır anlayışını, sınırı inşaa ederek, yıkarak ve yeniden inşaa ederek bozuma uğratır. (Rajaram & Grundy-Warr, 2007). Çünkü, sınırpeyzaj, çoklu öznellikler arasındaki çoklu etkileşimleri ifade eder. Bu öznellikler ve etkileşimler sınır denilen yerde sınır işleriyle (*borderwork*), onun peyzajına müdahale eder, müphemliğini derinleştirir, dokunulmazlığını murdar eder. Böylelikle, sınır hattı yalnızca resmiyetin değil, gündelik hayatın da bir parçası haline gelir, zira, sınıra inenler, onu geçmeye çalışanlar, yekpare ve hegemonik sınır rejimlerine farklı şekillerde meydan okuyan farklı konumlanış ve bakış açılarını da beraberlerinde getirirler (Cassidy vd., 2017).

³ Borderscape terimini imal edenler, kelimenin etimolojisini border+scalp(ture)dan getirdiklerini, sınırın (border) manzarasının (scape) müzakereye açıklığını, değişkenliğini, geçirgenliğini, tamamlanmamışlığını vurgulamak için, yapımı devam eden, bitmeyen bir sanat eseri/ heykel metaforu üzerinden ifade etmeye çalıştıklarını söylüyorlar (Brambilla & Jones, 2019). Türkçe söylerken, ben burada, Dr. Onur Bilginer ile müzakere ettiğimiz sınır-peyzaj deyimini kullanmayı tercih ediyorum. Zira, siyasi muarızların, kent meydanlarının materyal kültürü üzerinden sürdürdükleri hegemonya savaşları, genellikle, kent meydanlarının peyzajı üzerinde cisimleşmekte, temayüz etmektedir.

Bu belirsizlik alanlarında, devletler de elbette kendi, gayri-nizami yöntemlerini geliştirirler. Açıkdenizde, mültecilere yardım edilmesinin yasaklanması, bir şekilde sınırı geçen ailelerin yanlarındaki çocukların, ebeveynleri tarafından tehlikeye atıldıkları gerekçesiyle devlet tarafından el konulması, mülteci kamplarının gayri insani koşullarının, bir caydırıcılık politikası olarak alabildiğine derinleştirilmesi, devlet destekli paramiliter çeteler tarafından bizzat insan kaçırma, organ gaspı, fidye gibi yaptırımların mütemadiyen uygulanması ve hepsinden önemlisi, dünyanın her tarafındaki iktidarların, göçmenliği insani bir durum olarak görmekten ziyade, göçü terör göçmeni de terörist ile eşitleyen bir düşmanlık dilini sürekli olarak beslemesi.

Dolayısıyla, sınır sabit bir hat değil, çatışmanın ve Foucauldian manada direnişin de yoğunlaştığı alanlardır. (Brambilla & Jones, 2019) Dolayısıyla sınırpeyzajının bu çok katmanlı ve çatışmalı manzarası, Appadurai'nin umut politikası (2007) dediği şey için alan açar. Bundan dolayı, sınır mefumu etrafında sürmekte olan çatışmalar ve mücadeleler, normatif olarak "kötü" şeklinde yaftalanmamalıdır (Parker vd., 2012).

Öte yandan, Brambilla ve Jones'a göre (2019), her toprak (*territory*) meselesi yalnızca siyasi olarak değil, etimolojik olarak da siyasi terör (*terrere*, toprak sahibi ve korkmak anlamında) ile illiyeti kurulabilen bir şeydir. Dolayısıyla, teritoryal sınırlar, bir yandan epistemolojik ve materyal olarak fiziki ve mental dünyanın marjinlerini inşa ederken, diğer yandan da, öznellikleri şekillendirerek, dışarıda bırakarak, içererek, vatandaş, göçmen gibi sisteme içkin ve dışlayıcı kategorileri de yaratır (Belcher vd., 2015).

Szary ve Giraut (2015), sınır hareketlilikleri ve bizzat sınırın kendisinin mobil/hareketli hale gelmesini anlatmak üzere *borderity* (border+identity/ sınır+kimlik) kavramsallaştırmalarını yaparlar. Szary ve Giraut'a göre, neoliberal dünyada sınırlar, lineer formunu, geleneksel topografyasını, sembolik gücünü ve işlevini kaybetmiş olabilir ama bu onun yeni ağlarla, yayılmasını ve sınırları mobil/hareketli olarak tasavvur etmemizi sağlayacak şekilde kendisini yeniden organize etmesini de beraberinde getirir. Mobil sınır tabiri, oksimoron gibi görünebilir. Öte yandan, pek çok araştırmacı, günümüzdeki sınırların onun portatifliği üzerinden ele alınmasıyla anlaşılabilirliği üzerine çalışmalar yapmaktadır.

Borderity kavramı, Szary ve Giraut (2015) için teknolojik gelişmelere bağlı olarak, sınırların ve sınırlamaların mekâna bağlı kalmadan, herhangi bir yerde, insanları sınırlamasını ifade eden bir kavramsallaştırma. İnsanlar, sınırları aşmak için hareket ediyorsa, sınırlar da insanları engellemek için hareket edebilir, ki tam da teknolojinin imkanları sayesinde, sınırlar portatif hale gelebilmiştir.

Borderity meselesini mobilite üzerinden, Szary ve Giraut (2015) ile birlikte, düşünmeye devam eden Retaille ve Walther (2015) çağdaş sınırların portatifliği meselesini, çağdaş sınırların kalktığı argümanına bir yanıt olarak geliştirirler. Retaille ve Walther'e göre (2015), ulus devletlerin etrafındaki sınırların kalkması şöyle dursun, sınırlar, havalanları, gözaltı merkezleri, gemiler, Guantanamo gibi yüksek güvenli alanlar, lojistik merkezler gibi çok sayıda yeni form ve alana yayılmıştır. Dolayısıyla, borderity kavramı mobilite ile sarih hale gelebilir ve çağdaş sınırların mekânsal organizasyonunun iptidai ilkesi harekettir. Bu bağlamda, borderity bize üç temel sınır biçimi sunar; sınırlar, eşik ve akışların ayrışmasından, yakınlaşmasından veya kesişmesinden kaynaklanan ufuk (Retaille & Walther 2015). Dolayısıyla, borderity kavramı mobilite ile birlikte, biraz da Appadurai'den (1990) aşına olduğumuz akışlarla (ethnoscape, technoscape, mediascape, ideascape vb.) etkileşimlere atıfta bulunarak, sınırların geçiciliğine, hareketliliğine, değişkenliğine ve müphemliğine vurgu yapmaya çalışır.

Borderscape/sınırpeyzaj ve borderity/sınır kimlik kavramlarına benzer bir şekilde, sınırların heryerdeliğine, portatifliğine vurgu yapan bir başka kavramsallaştırma da, biometric border/biyometrik sınır kavramıdır.

Teröre karşı savaş"ta iki yüzlü bir fenomene işaret etmek için biyometrik sınır kavramını geliştirmiştir. 1- sınır yönetimi siyasetinde dijital teknolojilere, veri entegrasyonuna ve yönetsel uzmanlığa dönüş; 2-ve biyo-iktidarın, bedenin kendisinin, sosyal, yasal, cinsiyete ve ırka dayalı pek çok sınırının sürekli olarak kodlanması ve bedene kazınması. (Amoore, 2006, s. 336)

Biyometrik sınır, biyo-iktidara tabi olarak, fiziksel/bölgesel sınırın aşılması, güvenli/tehlikeli, medeni olan/medeni olmayan, gezgin/yasadışı göçmenin belirlenmesi, işaretlenmesi ve kayıt altına alınmasıdır. (a.g.e.,) Bu da portatif aygıtlarla, uluslararası sınırlarda, havaalanlarında, tren istasyonlarında, metrolarda veya şehir sokaklarında, ofiste veya mahallede sınırın biyometrik hale getirilmesiyle mümkündür (a.g.e., s. 338). Bu nedenle biyometrik sınır, Bigo'nun (2001) iç ve dış güvenliğin 'Möbius şeridi' dediği şeyi yeniden tanımlama çalışmasıdır; öyle ki, 'iç ve dış güvenlik, "içerideki düşman" figürüne gömülü hale gelir. Bu da, içerideki yabancıların giderek daha fazla "göçmen" olarak yaftalanması demektir. (a.g.e.)

Dolayısıyla, biyometrik sınır dediğimiz şey, son derece biyopolitik bir bağlam olarak, kişinin bizzat kendi bedeni ve yüzünün sınır(lama) hale gelmesi ve getirilmesidir. Biyometrik tanımlama ya da sınırlama, riske bazlı analizi, o fiziksel sınıra ulaşmadan, kodlanır ve sabitlenir, bilet almak ya da vize/pasaport başvurusunda bulunmak gibi elektronik izler bırakan her adımda... Biyometrik tanımlamalar ve elektronik izler, sınır muhafızlarını, yabancıyı ilk karşılayan değil, onun son kontrolünü yapan kişi haline getirir. (a.g.e, s. 340) Kimliklerin, önceden risk bazlı analiz edilmesi, kayıt altına alınması ve fişlenmesi, insan hakları örgütleri ve sivil toplum örgütlerinin yüksek

sesle muhalefetine ve yasal itirazlarına yol açıyor. Meseleye itiraz eden bu çevreler, bu teknolojilerin, birinin 'gerçekten' kim olduğuna dair tam bir resim sağlamasının ve kişinin kendi (potansiyel) kimliğini tartışmak ve savunmak durumunda kalmasının yanlışlığının altını çiziyorlar. (a.g.e.)

Biyometrik sınır, dolayısıyla, insan vücudunun verilerinin ya da bireysel fiziksel özelliklerin bilgi sistemleriyle tedrici olarak iç içe geçmesi, beden özelliklerine, bir risk yönetim aracı olarak, gene tedrici olarak duyulan inancın derinleşmesini getirmektedir. (Van der Ploeg, 2003, s. 91)

Sonuç

Buraya kadar yazdıklarımızı özetlemek gerekirse, tarih boyunca sınırların değiştiği gibi, özellikle modernizm sonrası, sınırların anlamı, önemi, kurulma/yıkılma biçimleri, sınırın içinde ve dışında kalan öznelliklere kimlik atfetme biçimleri ve hepsinden önemlisi, sınırın inşaa edilişi ve işlevi de değişmiştir.

Geçmişte, devletlerin sınırını kuran, egemenliğin koşullarını belirleyen, mental dünyaya sınırlar ekleyen *nomos*, zamanla ulus devlet ve vatandaş olmanın koşullarını da belirledi. Ne var ki, gelinen noktada, sınırların genel belirsizliği, hareketliliği, çoklu dijital teknolojiler tarafından taşınabilir hale gelmesi, havalimanlarından denizaşırı alanlara, sokaklardan kent girişlerine kadar pek çok yerin sınırlanabilir hale gelmesi ile birlikte, sınır mefhumu, işlevleri, yapılışı, onunla muhatap olan öznelliklerin tasnif ediliş biçimini ve bunun kabul edilip edilemeyeceğini tartışmaya açtı.

Kaynakça

- Amoore, L. (2006). Biometric borders: Governing mobilities in the war on terror. *Political Geography*, 25(3), 336–351.
- Appadurai, A. (1990). Disjuncture and difference in global cultural economy. *Theory, culture & society* 7(2-3), 295–310, <https://doi.org/10.1177/026327690007002017>
- Appadurai, A. (2007). *Hope and democracy. Public culture*. Durham: Duke University Press. http://www.arjunappadurai.org/articles/Appadurai_Hope_and_Democracy.pdf, <https://doi.org/10.1215/08992363-2006-023>
- Appadurai, A. (1996). *Modernity at large: Cultural dimensions of globalization*. Minneapolis, USA: University of Minnesota Press
- Balibar, E. (2002). *Politics and the other scene*. New York, London: Verso Publish
- Barth, F. (1979). *Ethnic groups and boundaries: The social organization of cultural difference*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Belcher, O., Martin, L. & Tazzioli, M. (2015). Editorial – border struggles: Epistemologies, ontologies and politics. *Darkmatter*, 5 October 2015, <http://www.darkmatter101.org/site/2015/10/05/editorial-border-struggles-epistemologies-ontologies-and-politics/>
- Brambilla C. & Jones R. (2019). Rethinking borders, violence, and conflict: From sovereign power to borderscapes as sites of struggles. *Environment and Planning D: Society and Space*. 38(2), 287–305, <https://doi.org/10.1177/0263775819856352>
- Foucault, M. (1984). *Architecture /Mouvement/ Continuité, Diacritics* spring, 1986 https://monoskop.org/images/b/b0/Foucault_Michel_1984_1986_Of_Other_Spaces.pdf
- Ghosh, A. (1988). *The shadow lines*. Delhi: Ravi Dayal Publisher.
- Kearney, M. (2004). Classifying and value-filtering missions of borders. *Anthropological Theory*, 4(2): 131–156, <https://doi.org/10.1177/1463499604042811>
- Lewis, M.W., & Karen E.W. (1997). *The myth of continents: A critique of metageography*. Berkeley: University of California Press
- Mezzadra, S., & Neilson, B. (2013). *Border as method, or, the multiplication of labor*. Durham, NC: Duke University Press.
- Mezzadra, S., & Neilson, B. (2011). Borderscapes of differential inclusion: Subjectivity and struggles on the threshold of justice's excess. Balibar E´ , Mezzadra S. & Samaddar R. (ed). in: *The Borders of Justice*. Philadelphia, PA: Temple University Press, 181–203.
- Moretti, F. (2007). *Graphs, maps, tree: Abstract models for literary history*, New York, London: Verso Publish

- Parker, N., & Vaughan-Williams, N. (2012). Critical border studies: Broadening and deepening the 'lines in the sand' agenda. *Geopolitics*, 17(4), 727–733. <https://doi.org/10.1080/14650045.2012.706111>.
- Perera, S. (2007). A pacific zone? (In)security, sovereignty, and stories of the pacific borderscape. Pre Kumar Rajaram and Carl Grundy-Warr (ed) in: *Borderscapes: Hidden Geographies and Politics and Territory's Edge*, Minneapolis, USA: University of Minnesota Press, 201–227.
- Picles, J. (2004). *A history of spaces: Cartographic reason, mapping, and the geo-coded world*. New York: Routledge Press
- Ploeg, I. (2003). Biometrics and privacy: A note on the politics of theorizing technology. *Information Communication & Society*, 6(1), 85-104. <https://doi.org/10.1080/1369118032000068741>
- Rajaram, P.K., & Grundy-Warr, C. (2007). *Borderscapes: Hidden geographies and politics at territory's edge*. Minneapolis, USA: University of Minnesota Press
- Schmitt, C. (2003). *The nomos of the earth in the international law of the jus publicum Europaeum*. New York: Telos Press Publishing.
- Simmel, G. (2009). *Sociology: Inquiries into the construction of social forms*. Ledien; Boston: Brill Publish
- Szary, A.L. A., & Giraut, F. (2015). Borderities: The politics of contemporary mobile borders. Szary, Anne-Laure Amilhat; Frédéric Giraut (ed). in: *Borderities and the Politics of Contemporary Mobile Borders*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 1–22.
- Walker, G. (2011). Primitive accumulation and the formation of difference: On Marx and Schmitt. *Rethinking Marxism*, 23(3). 384–404. <https://doi.org/10.1080/08935696.2011.583016>
- Walther, O. J., & Retaillé, D. (2015). Rethinking borders in a mobile world: An alternative model. Szary, Anne-Laure Amilhat and Frédéric Giraut (ed.). in: *Borderities and the Politics of Contemporary Mobile Borders*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 191–203. https://doi.org/10.1057/9781137468857_11
- Yuval-Davis, N., Wemyss, G., & Cassidy, K. (2017). Everyday bordering, belonging and the reorientation of British immigration legislation, *Sociology*, 52(2), 228–244. doi:10.1177/0038038517702599